

Ожоженко М.С.,
студентка 42 групи ННІ педагогіки;

Танська В.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

**ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ У ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ УРОКАМИ ПРИРОДОЗНАВСТВА**

На сучасному етапі розвитку суспільства питання виховання бережливого ставлення до природи набуває особливої актуальності. Головна причина цього –

Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти

тотальна екологічна безвідповідальність. У зв'язку з цим необхідно більше уваги надавати вихованню бережливого ставлення до природи в сучасній школі.

У даний час не всі люди цінують природу, а руйнують її для задоволення своїх потреб, тому необхідно формувати у дітей початкової школи бережливе та ціннісне ставлення до природи. Потрібно змалку закладати ті знання і поняття, які стануть фундаментом у майбутньому. Сучасні шляхи та методи формування ціннісного ставлення до природи є застарілими і не завжди ефективними, тому потрібно шукати нові шляхи, модернізувати та удосконалювати сучасні методи для досягнення успіху, для того, щоб кожна дитина розуміла, що вона – частинка природи, що, руйнуючи природу, вона робить гірше для себе, для свого здоров'я. Тому вищезазначена проблема є досить актуальною. Багато уваги даній проблемі приділяли О. Дробницький, І. Зяюн, В. Кремень, М. Марчук, Ж.-Ж. Руссо, Я. Коменський, А. Дістервег, Й. Песталоцці, К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін.

Одне з основних завдань педагогів – перетворити природу на об'єкт духовних потреб, тобто бажань, намірів, спрямувань, вільних від корисливості та шкідливості. Гуманістичним кроком від знань про природу до ціннісного ставлення є почуття любові до неї. Саме ця психологічна особливість є «потаємним кодом», знаючи який, можна відчинити дверцята до дитячих сердець, виховувати дбайливе ставлення до природи, живих істот. Яка ж особливість природи здатна викликати почуття любові до неї? Безперечно, її краса. На жаль, більшість учителів не надають необхідного значення цій властивості природи, оскільки на першому плані їхньої уваги – навчальний процес. Дуже важливо пояснити дітям, що природа – це не тільки середовище існування, але й естетичний об'єкт, від якого можна отримувати задоволення, насолоджуючись його неповторною красою [2, с. 44].

Отже, головні завдання формування ціннісного ставлення до природи: розвивати уявлення про цілісну картину світу природи; стимулювати бажання сприймати й оцінювати естетичні властивості природних явищ; розвивати естетичні почуття та здатність переживати духовні стани в процесі споглядання об'єктів природи; формувати ставлення до природи в єдності естетичного та розумно-практичного її використання; виховувати прагнення до дій та вчинків, спрямованих на підтримку або збереження об'єктів природи.

Систематизувати роботу з учнями, спрямовану на виховання гуманного ставлення до природи, розвиток чутливості до її краси, можна за допомогою таких психолого-педагогічних напрямів, які є основою формувальної методики:

- створення в учнів позитивної спрямованості на природу;
- активізація сенсорної сфери учнів, тобто включення якомога більшої кількості аналізаторів у процес сприймання природного явища (уважно роздивитися, доторкнутися, погладити, понюхати тощо);
- створення умов для активізації в пам'яті учня образу об'єкта природи, який сприймався раніше (унаочнення, оповідання, бесіди тощо);
- моделювання ситуацій ототожнення себе з об'єктом живої природи (ігрові вправи, ігри-драматизації);
- вправляння у гуманних діях та вчинках щодо об'єктів природи [3, с. 10-12].

Методи та форми взаємодії з учнями, метою яких є формування ціннісного ставлення до природи, зазвичай визначає вчитель. Це можуть бути екскурсії, ігри, прогулянки, фільми тощо.

Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти

Буденну прогулянку можна перетворити на захоплюючу гру-змагання: «Хто більше помітить красивого в природі» або «Хто більше помітить живих об'єктів». Під час перебування на свіжому повітрі у сквері, парку варто запропонувати ігрові завдання, які стимулюють обмін знаннями, враженнями, думками, оцінками, судженнями: «На що схожі хмари?», «Який танок у сніжинок?», «Як співає капіж?», «Знайди відмінності» (на матеріалі порівняння форми, кольору квіток, листя тощо).

Виокремлюють ефективні форми художньо-трудої діяльності, це виготовлення годівничок для птахів. Проте дуже важливо, щоб змайстровані учнями предмети не залишалися у класній шафі, а були урочисто пристосовані за призначенням. Доцільно періодично спостерігати за пташиними домівками – чи оселилися там мешканці.

Значний інтерес учнів викликають міні-конкурси на кращий художній опис рослини (дерева, куща, квітки) на пришкольній ділянці, у парку чи в сквері. Щиру зацікавленість виявляють учні до змагань на кращий твір, розповідь, живописне зображення на тему «Люба моя природа» [4, с. 20-21].

Необхідно організувати роботу учнів у масовій, груповій та індивідуальній формах. До масових форм відноситься робота учнів з упорядкування й озеленення приміщень і території школи, масові природоохоронні компанії й свята, конференції. До групових – клубні, секційні заняття юних друзів природи; факультативи з охорони природи й основ екології; екскурсії; туристичні походи з вивчення природи.

Індивідуальні форми припускають підготовку доповідей, бесід, лекцій, проведення спостережень за тваринами і рослинами, виготовлення виробів, фотографування, малювання, ліплення [4, с. 6-8].

Отже, для того, щоб сформувати ціннісне і бережливе ставлення до природи, ефективним є використання різних прийомів, методів та форм роботи з дітьми. Тобто слід організувати роботу так, щоб діти були самі зацікавлені. Тоді дитина буде із захопленням шось досліджувати і робити маленькі відкриття.

Список використаної літератури

1. Жалковська В. Екологічне виховання – у кожну школу! / В. Жалковська // Краснство. Географія. Туризм. – 2001. – № 41. – С. 3.
2. Адамець Л. Система виховної роботи класного керівника / Адамець Л. // Позакласний час. – 2005. – №18. – С. 44.
3. Лабій Ю. Педагогічні основи екологічного виховання / Ю. Лабій // Вертикаль. – 1999. – № 1. – С. 10-12.
4. Бурак З.О. Клубні форми роботи в екологічному вихованні школярів / З.О. Бурак // Хімія. Біологія. – 2003. – № 12. – С. 20-21.
5. Янчук І. Проблема формування екологічного світогляду учнів / І.Янчук // Завуч. – 2003. – № 34. – С. 6-8.